

УДК 37.014.3-047.82(477)

DOI: 10.31548/hspedagog2021.01.141

КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНОЇ ШКОЛИ: ФІЛОСОФІЯ, ТЕОРІЯ, ПРАКТИКА

(ЗА ПРОЕКТОМ «НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА»)

ЯКИМЧУК О. І., кандидат філософських наук,

доцент кафедри психосоматики та психологічної реабілітації

Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова

E-mail: yakymchuk-o@ukr.net

Анотація. У статті аналізується програмно-засадничий документ «Нова українська школа», що носить не лише концептуальний, але й практико-імплементаційний характер. Зокрема, в документі визначаються групи компетенцій, що мають розглядатися педагогічною спільнотою як практичне підґрунтя для навчання і виховання. Цим проектом передбачаються суттєві зміни у філософії освіти, теорії модернізації її ключових сфер і галузі загалом, першочергові й перспективні кроки приведення системи освіти у відповідність до трендів, апробованих світовою практикою. Автор у статті наголошує, що документ європейського парламенту та Ради Європи визначає 8 груп компетенцій, тоді як Проект окреслює 10 ключових компетенцій. Зазначається, що ці компетенції є ключовими, тому їх особливостями є багатофункціональність, надсуб'єктивність, міждисциплінарність, багатокомпонентність, спрямованість на формування критичного мислення, рефлексію, визначення власної позиції. Концепція визнає їх еквівалентність на всіх етапах навчання. Автор приходить до висновку, що кожна освітня галузь має освітній потенціал, необхідний для формування кожної ключової компетентності. Цей потенціал повинен бути реалізований у процесі навчання кожного предмета чи курсу. Підкреслюється, що формування вищезазначених компетентностей вимагає використання технологій модульного розвитку, проблемного навчання, включаючи ігрові технології, дебати, публічні презентації, різні види тренінгів тощо. Стверджується, що перспектива подальшого розвитку окреслених питань полягає в розробці конкретних початкових, методологічних, практичних механізмів реалізації цих груп компетенцій у національній освіті.

Ключові слова: людина, освіта, компетенції, системність, взаємозалежність.

Актуальність. Ключовим завданням школи визначається завдання формування компетенцій, необхідних для життя і праці в реальному суспільстві. Компетентність тут ґрунтується на знаннях і вміннях, але не вичерпується ними. Вона також обов'язково охоплює особистісне ставлення до них людини, її досвід, який дає змогу ці знання пов'язати з тим, що вона вже знала, а також її спроможність збагнути життєву ситуацію, у якій вона зможе їх застосувати. У найбільш лаконічному

й одночасно вичерпаному вигляді формула компетентності являє собою ніщо інше як єдність знань, компетенцій та цінностей.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Компетентнісний підхід перетворюється сьогодні на магістральний орієнтир розвитку української школи. Ця установка в різних інтерпретаціях знаходить своє обґрунтування в роботах В. Андрущенка, І. Бежа, Н. Бібік, А. Гуржія, В.Кременя, С.Максименка, С.Сисоевої, О.Савченко, В.Бикова,

В.Мадзігона, О.Топузова, ряду інших дослідників. На офіційному рівні її філософія, зміст та практичне значення визначено в документі, підготовленому МОН України під назвою «Нова українська школа». Реалізація зазначеного проекту є ключовою реформою Міністерства освіти і науки, спрямованою на створення школи, в якій буде приємно навчатись і яка даватиме учням не тільки знання, як це відбувається зараз, а й уміння застосовувати їх у повсякденному житті. Філософія «Нової школи» базується на парадигмі партнерства учнів, батьків і вчителів, взаємної поваги і довіри одне до одного. Така школа має формувати нове бачення життя, новий світогляд і нову систему цінностей.

Основні компетенції, що мають бути реалізованими в новій школі, окреслені у першому розділі Концепції Нової Української школи під назвою «Ключові компетенції для життя». Визначені Концепцією нові освітні стандарти ґрунтуються на Рекомендаціях Європейського Парламенту та Ради Європи «Про основні компетентності для навчання протягом всього життя» від 18.12.2006 [17], але не обмежуватимуться ними. Дійсно, у документі Європейського Парламенту та Ради Європи визначено 8 груп компетентностей, тоді як у Проекті окреслено 10 ключових компетентностей. Варто звернути увагу на тому, що ці компетенції є саме ключовими, а значить їх ознаками є: поліфункціональність, надпредметність, міждисциплінарність, багатокомпонентність, спрямування на формування критичного мислення, рефлексії, визначення власної позиції. Ключові компетентності пов'язують воєдино особистісне і соціальне в освіті, відображають комплексне оволодіння сукупністю способів діяльності, що створює передумови

для розроблення індикаторів їх вимірювання; вони виявляються не взагалі, а в конкретній справі чи ситуації; набуваються молодого людиною не лише під час вивчення предметів, але й засобами неформальної освіти, впливу середовища тощо [10, с. 7].

Мета – обґрунтування основних компетенцій проекту «Нова українська школа» як практичного підґрунтя для навчання і виховання в освітніх закладах.

Методи. Першою в переліку 10-ти ключових компетентностей НУШ названо «спілкування державною (і рідною у разі відмінності) мовами». У тексті документу дане положення роз'яснюється як «вміння усно і письмово висловлювати й тлумачити поняття, думки, почуття, факти та погляди (через слухання, говоріння, читання, письмо, застосування мультимедійних засобів). Здатність реагувати мовними засобами на повний спектр соціальних і культурних явищ – у навчанні, на роботі, вдома, у вільний час. Усвідомлення ролі ефективного спілкування» [9, с. 11].

Хоча до розвитку відповідної компетенції причетні усі навчальні предмети та позакласна діяльність, найвагоміша роль у цьому процесі цілком зрозуміло належить урокам української мови і літератури. Переорієнтація на компетентнісний підхід у вивченні української мови змінює зміст навчання, його результати форми контролю. Порівнюючи результати навчання, форми контролю та види навчальних завдань в умовах знаннєвого, ЗНУнівського та компетентнісного підходу О. Глазова у своїй публікації «Робота вчителя-словесника в контексті реформування повної загальної середньої освіти» [2] наочно демонструє переваги останнього. Зокрема, в умовах знаннєвого підходу результатом навчання є оволодіння знаннями, в умовах ЗНУнівського до

оволодіння знаннями додається також сформованість навичок, а в умовах компетентнісного ми отримуємо принципово новий результат – готовність застосування знання і вміння в непередбачуваній ситуації. Принципово відрізняються й форми контролю: в умовах знаннявого підходу це екзамени (за білетами), в умовах ЗНУнівського – переказ, твір, редагування, в умовах компетентнісного – це вже «нове» завдання, виконання і захист проекту, портфоліо. Найбільш яскраво продемонстровано відмінності між підходами на прикладах завдань. Зокрема, в умовах знаннявого підходу учням пропонується дати розгорнути відповідь з певного питання, в умовах ЗНУнівського підходу від учнів вимагається вже щось переказати, розказати/написати, відредагувати, в умовах компетентнісного підходу від учня очікують демонстрації альтернативних способів вирішення проблеми виконання завдання. Окрім того, обов'язковими складовими компетентнісно орієнтованого уроку української мови мають бути: мовленнєво-творча діяльність учнів, мета якої – розвиток мовленнєвих умінь із застосуванням у процесі такої діяльності мовних знань [6], умови та ситуації, які зумовили б потребу учнів застосовувати здобуті мовні знання та мовленнєві вміння в соціальній практиці [2].

Друга компетентність: «спілкування іноземними мовами» у Концепції НУШ роз'яснюється як «уміння належно розуміти висловлене іноземною мовою, усно і письмово висловлювати і тлумачити поняття, думки, почуття, факти та погляди (через слухання, говоріння, читання і письмо) у широкому діапазоні соціальних і культурних контекстів. Уміння посередницької діяльності та міжкультурного спілкування» [9, с. 11]. Згідно із Загальноєвропейськими рекомендаціями з мовної освіти

відповідна компетентність – це, передусім, «здатність функціонувати в реальних умовах спілкування, тобто в динамічному обміні інформацією, де лінгвістична компетентність повинна пристосовуватися до прийому великого обсягу інформації як лінгвістичного, так і паралінгвістичного характеру. При цьому робиться акцент на успішності іншомовної комунікації, яка залежить як від готовності і бажання комуніканта йти на ризик висловлювати свої думки іноземною мовою, так і від його винахідливості щодо вміння користуватися власним словниковим запасом і відомими йому граматичними структурами для передачі повідомлення» [5, с. 56].

Розвиток даної компетентності забезпечуються, передусім, на уроках іноземної мови. У цьому контексті варто пригадати, що витоки компетентнісного підходу пов'язують саме з викладанням іноземної мови. Відповідно до рішень Європейської Ради основною компетентністю на заняттях іноземної мови є комунікативна компетентність, яка передбачає оволодіння всіма видами мовленнєвої діяльності (аудіювання, говоріння, читання, письмо) і вміннями застосовувати відповідні знання у практичній діяльності. Окрім того, вона забезпечує набуття учнями вміння обговорювати проблеми, доводити власну позицію, формувати власний погляд, розвивати критичне та креативне мислення й адаптуватися у мовному середовищі [12, с. 197]. Це означає, що розвиваючи мовну свідомість, ми розвиваємо не лише комунікативний потенціал, комунікативну компетентність, комунікативну культуру особистості, не тільки вчимо ефективному мовленнєвому спілкуванню, а також актуалізуємо особистісні функції школярів, а значить, розвиваємо й удосконалюємо гуманістичну ціннісну диспозицію особистості [14].

Третя «математична» компетентність трактується у Концепції НУШ як «культура логічного і алгоритмічного мислення. Уміння застосовувати математичні (числові та геометричні) методи для вирішення прикладних завдань у різних сферах діяльності. Здатність до розуміння і використання простих математичних моделей. Уміння будувати такі моделі для вирішення проблем» [9, с. 11]. Іншими словами, це спроможність учня у конкретних життєвих обставинах актуалізувати, інтегрувати й застосувати до вирішення проблеми досвід, здобутий у процесі навчання математики [11, с. 12].

Виходячи з того, в житті людини необхідні різноманітні, пов'язані з математикою вміння (здійснювати обчислення, користуватися інформацією, поданою у різних формах, аналізувати, синтезувати, узагальнювати дані, обчислювати довжини, площі, об'єми реальних об'єктів тощо) виокремлюють різні складові математичної компетенції: обчислювальну, інформаційно-графічну, логічну, геометричну [там же, с. 12], процедурну, технологічну, дослідницьку [16, с. 373]. Кожна з них передбачає певний набір умінь, навичок та способів діяльності, а вони разом у поєднанні із важливими ключовими компетентностями, що відповідають за цілісне сприйняття світу, готовність до розпізнавання проблем, які вирішуються із застосуванням математичних методів, здатність розв'язувати сюжетні задачі, логічно міркувати, обґрунтовувати свої дії та виконувати дії за алгоритмом, вміння користуватися знаковою і графічною інформацією, орієнтуватися на площині та у просторі, застосовувати обчислювальні навички у практичних ситуаціях і розуміти сутність процесу вимірювання величин, а також за формування інтересу до вивчення математики, творчого підходу та емоційно-

ціннісного ставлення до виконання математичних завдань й уміння навчатися загалом [11, с. 13].

Четверта група «основні компетентності у природничих науках і технологіях» у тексті Концепції НУШ подаються як «наукове розуміння природи і сучасних технологій, а також здатність застосовувати його в практичній діяльності. Уміння застосовувати науковий метод, спостерігати, аналізувати, формулювати гіпотези, збирати дані, проводити експерименти, аналізувати результати» [9, с. 11]. До речі, у Рекомендаціях Ради Європи дану групу компетентностей об'єднано з математичною («знання математики та загальні знання у сфері науки і техніки» [17] значиться у тексті Рекомендацій).

Доцільність відокремлення природничо-наукової від математичної компетентності у тексті Концепції очевидно пояснюється тією обставиною, що природничо-наукова компетентність включає також оволодіння понятійно-термінологічним апаратом природничих наук; засвоєння предметних знань та усвідомлення фундаментальних ідей і принципів природничих наук, зокрема суті основних законів і закономірностей природи, що дають змогу зрозуміти перебіг природних явищ і процесів; формування ціннісних орієнтацій на збереження природи, гармонійну взаємодію людини і природи, а також ідей сталого розвитку суспільства [4, с. 190]. У розвитку відповідної компетентності провідна роль належить у початковій школі природознавству, у старшій школі окремим природничим предметам – біології, фізиці, хімії тощо.

Технологічна же компетентність формується переважно на уроках «Технології», де учні можуть вивчати не тільки спеціальні технології (обробки матеріалів, енергії та ін.), а й

висувати і обґрунтовувати ідеї, моделювати, конструювати, виконувати економічні розрахунки, підбирати необхідні матеріали, інструменти і визначати технологічні етапи виготовлення, актуалізуючи і застосовуючи на практиці знання з багатьох інших предметів [13, с. 18]. Технологічна компетентність значно ширша за вміння користуватися технологічними інструментами, вона відповідала за здатність системно мислити, вступаючи у взаємодію з технологічним світом, а також здатність використовувати, оцінювати і розуміти технологію, управляти нею.

П'ята «інформаційно-цифрова» компетентність, згідно Концепції НУШ, «передбачає впевнене, а водночас критичне застосування інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) для створення, пошуку, обробки, обміну інформацією на роботі, в публічному просторі та приватному спілкуванні. Інформаційна й медіаграмотність, основи програмування, алгоритмічне мислення, робота з базами даних, навички безпеки в Інтернеті та кібербезпеці. Розуміння етики роботи з інформацією (авторське право, інтелектуальна власність тощо)» [9, с. 11].

До розвитку цифрової, інформаційно-комунікаційної, ІТ або е-компетентності прикута увага всієї світової спільноти, адже вона визнана однією з ключових у контексті навчання впродовж життя. У дослідженні «Цифрова компетентність на практиці: рамковий аналіз», яке оприлюднила Європейська комісія ще у 2006 році, ця компетентність розглядається як трансверсальна, що сприяє досягненню інших компетентностей, які стосуються сфери мов, математики, вміння навчатись, культурної обізнаності тощо і належать до навичок 21 ст., що їх мають досягти всі громадяни, аби забезпечити їхню активну участь у житті суспільства та його

економічному розвитку [18, с. 1]. При цьому головним джерелом формування інформаційно-цифрової компетентності є уроки інформатики, де учні удосконалюють вміння використовувати різні джерела інформації, користуватися новими інформаційними технологіями, переробляти інформацію для отримання певного продукту, критично аналізувати, порівнювати, систематизувати та самостійно опрацьовувати інформацію.

Шоста компетентність «уміння вчитися впродовж життя» у тексті Концепції трактується як «здатність до пошуку та засвоєння нових знань, набуття нових вмінь і навичок, організації навчального процесу (власного і колективного), зокрема через ефективне керування ресурсами та інформаційними потоками, вміння визначати навчальні цілі та способи їх досягнення, вибудовувати свою освітньо-професійну траєкторію, оцінювати власні результати навчання, навчатися впродовж життя» [9, с. 11]. Дану компетентність поправу можна вважати ключовою, багатофункціональною, надпредметною й такою, що передбачає значний інтелектуальний розвиток. Вона програмує індивідуальний досвід самостійного навчання й передбачає, що особистість: сама визначає мету навчально-пізнавальної діяльності; планує, програмує свою діяльність; організовує свою працю для досягнення мети; знаходить і накопичує потрібні знання, способи для розв'язання завдань; виконує в певній послідовності сенсорні, розумові або практичні дії, прийоми, операції; усвідомлює свою діяльність і практично її вдосконалює; має вміння і навички самоконтролю та самооцінки [1, с. 33].

Наявність уміння вчитися впродовж життя програмує індивідуальний досвід самостійного

навчання та успішної професійної діяльності в майбутньому, запобігає перевантаженню, сприяє пізнавальній активності, ініціативі, раціональному використанню часу та засобів учіння. Людина, яка звикла самостійно вчитись, не губиться в новій пізнавальній і життєвій ситуаціях; не зупиняється, якщо немає готових рішень; не чекає підказки, а самостійно шукає джерела інформації, шляхи розв'язання, бо вміння вчитись змінює стиль мислення та життя особистості [6, с. 151].

Сьома компетентність «ініціативність і підприємливість» у документі МОН роз'яснюється як «уміння генерувати нові ідеї й ініціативи та втілювати їх у життя з метою підвищення як власного соціального статусу та добробуту, так і розвитку суспільства і держави. Вміння раціонально вести себе як споживач, ефективно використовувати індивідуальні заощадження, приймати доцільні рішення у сфері зайнятості, фінансів тощо» [9, с. 12]. У Європейській довідниковій системі дана компетентність трактується як здатність особистості втілювати ідеї у сферу економічного життя, як інтегрована якість, що базується на креативності, творчості, інноваційності, здатності до ризику, а також спроможності планувати та організовувати підприємницьку діяльність. Наявність підприємницької компетентності дає змогу особистості знаходити та застосовувати оптимальне поєднання ресурсів у процесі виробництва, створювати і впроваджувати в економічне життя суспільства інновації, йти на певний ризик, необхідний для виконання поставленої мети. Формування підприємницької компетентності засобами навчання і виховання сприяє розвитку лідерських якостей, уміння розв'язувати конфліктні ситуації, приймати рішення в умовах невизначеності, працювати в команді,

створювати організаційні структури тощо [3, с. 12].

Восьма група «соціальна та громадянська компетентності» у тексті Концепції НУШ трактується як «усі форми поведінки, які потрібні для ефективної та конструктивної участі у громадському житті, в сім'ї, на роботі. Уміння працювати з іншими на результат, попереджати і розв'язувати конфлікти, досягати компромісів. Повага до закону, дотримання прав людини і підтримка соціокультурного різноманіття» [9, с. 12]. За розвиток даної групи компетентностей певною мірою несуть відповідальність усі предмети, при цьому ключову роль відіграють предмети гуманітарного циклу та виховний процес. Причому останній, відповідно Концепції, стає «невід'ємною складовою всього освітнього процесу і орієнтуватиметься на загальнолюдські цінності, зокрема морально-етичні (гідність, чесність, справедливість, турбота, повага до життя, повага до себе та інших людей), соціально-політичні (свобода, демократія, культурне різноманіття, повага до рідної мови і культури, патріотизм, шанобливе ставлення до довкілля, повага до закону, солідарність, відповідальність)» [там же, с. 19].

Проявом даної компетентності є здатності орієнтуватися у проблемах сучасного суспільно-політичного життя в Україні, знати процедури участі в діяльності політичних інститутів демократичної держави, органів місцевого самоврядування; застосовувати процедури й технології захисту власних інтересів, прав і свобод громадян, виконання громадянських обов'язків у межах місцевої громади, держави; взаємодіяти з органами державної влади на користь собі й громадянському суспільству; використовувати способи діяльності й моделі поведінки, що відповідають чинному законодавству України,

задовольняють власні інтереси особи та захищають права людини і громадянина; приймати індивідуальні та колективні рішення, враховуючи інтереси й потреби громадян, суспільства і держави [1, с. 34].

Дев'ята компетентність «обізнаність та самовираження у сфері культури» у тексті Концепції НУШ пояснюється як «здатність розуміти твори мистецтва, формувати власні мистецькі смаки, самостійно виражати ідеї, досвід та почуття за допомогою мистецтва. Ця компетентність передбачає глибоке розуміння власної національної ідентичності як підґрунтя відкритого ставлення та поваги до розмаїття культурного вираження інших» [9, с. 12]. Така загальнокультурна компетентність конкретного школяра проявляється як складне особистісне утворення, яке охоплює знання та орієнтації на цінності національної і загальносвітової культури, а саме: повагу до традицій, злагоду між людьми, толерантність, уміння почути та зрозуміти інших. Вона забезпечує здатність орієнтуватися на загальнолюдські цінності у власній поведінці та міжособистісних стосунках [7, с. 6]

Й нарешті, остання (очевидно, не за значущістю), десята компетентність «екологічна грамотність і здорове життя» у тексті документу МОН подається як «уміння розумно та раціонально користуватися природними ресурсами в рамках сталого розвитку, усвідомлення ролі навколишнього середовища для життя і здоров'я людини, здатність і бажання дотримуватися здорового способу життя» [9, с. 12]. Хоча дана група компетенцій не згадується в Рекомендаціях Ради Європи, її важливість не викликає сумнівів, адже від рівня сформованості у підростаючого покоління вказаних компетентностей в найближчому

майбутньому буде залежати стан довкілля та здоров'я населення.

Екологічна компетентність виявляється в систематичному прийнятті рішень щодо врахування екологічних наслідків власної діяльності, що чинить певний вплив на довкілля. Саме вона дає змогу сучасній особистості відповідально вирішувати життєві ситуації, підпорядковуючи задоволення своїх потреб принципам сталого розвитку. Основою екологічної компетентності є екологічні знання та переконання, досвід практичної діяльності в довкіллі. Набуті екологічні знання є власним надбанням особистості, вони формуються під впливом екологічної інформації, яку отримують учні на заняттях із природничих предметів — біології, географії, фізики, хімії [8]. Під впливом перелічених вище та інших дисциплін та виховних заходів відбувається формування екопсихологічної свідомості учнів, що забезпечує усвідомлення необхідності ведення здорового способу життя та його ролі для саморозвитку й самореалізації особистості, впливає на формування здоров'язберігаючої компетенції, яка передбачає збереження власного фізичного, психічного, духовного і соціального здоров'я. Вона включає: життєві навички, що сприяють фізичному здоров'ю (раціональне харчування, рухова активність, санітарно-гігієнічний режим праці та відпочинку); навички, що сприяють соціальному здоров'ю (ефективне спілкування, співчуття, розв'язання конфліктів, поведінка в умовах тиску, погроз, дискримінації, спільна діяльність і співробітництво); навички, що сприяють духовному та психічному здоров'ю (самоусвідомлення та самооцінка, аналіз проблем і прийняття рішень, визначення життєвих цілей і програм, самоконтроль, мотивація успіху та тренування волі) [1, с. 34].

Результати. Завершуючи огляд ключових компетентностей нової школи, варто відзначити, що Концепцією визнається їхня рівнозначність на всіх етапах навчання. Це означає, що кожна освітня галузь (мовно-літературна, іншомовна, математична, природнича, технологічна, інформатична, соціальна і здоров'язберігаюча, фізкультурна, громадянська та історична, мистецька) володіє освітнім потенціалом, необхідним для формування кожної ключової компетентності. Цей потенціал має бути реалізований наскрізно у процесі навчання кожного предмета або курсу.

Висновки і перспективи. Формування означених вище компетенцій школярів потребує застосування технологій модульно-розвивального навчання, проблемного навчання, проектної методики, інтерактивного навчання, у тому числі ігрових технологій, кейс-технологій, диспутів, публічних виступів з презентацією, різних видів тренінгів, технології розвитку критичного мислення тощо. Перспектива подальших розробок окресленої проблематики полягає саме у виробленні конкретних початкових, методичних, практичних механізмів реалізації в національній освіті перелічених груп компетентностей.

Список використаних джерел

1.Вербицький В. В. Формування ключових компетентностей учнів – основне завдання навчального закладу. *Формування базових компетентностей у вихованців позашкільних навчальних закладів*. Гранмна: монографія. Київ, 2013. С. 32–37.

2.Глазова О. Робота вчителя-словесника в контексті реформування повної загальної середньої освіти. URL: [Eppo.kubg.edu.ua/.../o.glazova_robota_v](http://epo.kubg.edu.ua/.../o.glazova_robota_v)

[chytelia-slovesnyka_v_konteksti_reformuva](#).

3.Гельбак А. М. Формування підприємливості учня як ключової компетентності для життя: методичні рекомендації. Кропивницький: КЗ КОІППО ім. В. Сухомлинського, 2017. 24 с.

4.Горбатюк О. С., Гринюк О. С. Формування природничо-наукової компетентності учнів в умовах інтеграції змісту біологічного компонента цілісної природничо-наукової освіти. *Технології інтеграції змісту освіти: зб. наук. пр.*, Полтава: ПОІППО, 2013. Вип. 5. С. 190–195.

5.Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / за наук. ред. укр. вид. докт. пед. наук, проф. С.Ю. Ніколаєва. Київ: Ленвіт, 2003. 273 с.

6.Закраєвська О. Ю. Ключова компетентність «уміння вчитися» як психолого-педагогічна проблема. *Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки*. 2014. № 3 (24). С. 148–152.

7.Крутенко О. В. Формування ключових компетентностей учнів загальноосвітнього навчального закладу відповідно до вимог нових державних освітніх стандартів. *Загальнокультурна компетентність: науково-методичний посібник*. Черкаси: ЧОІПОПП, 2014. 68 с.

8.Левків С. П. Формування екологічної компетентності учнів на уроках біології. *Модернізація вищої освіти в Україні та за кордоном: збірник наукових праць*. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/14454/1/31.pdf>.

9.Нова українська школа: Концептуальні засади реформування середньої школи. Ухвалено рішенням Колегії МОН 27.10.2016. 35 с. URL : <http://mon.gov.ua/%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8%202016/12/05/konczepczyia.pdf>

10. Нова українська школа: poradnik dla vchytelia / Під заг. ред. Бібік Н. М. Київ: ТОВ Видавничий дім Плеяди, 2017. 206 с.

11. Онопрієнко О. Компетентнісний підхід до навчання математики : монографія. Київ: Редакції газет з дошкільної та початкової освіти, 2014. 128 с.

12. Панасюк Ю. Компетентнісний підхід у викладанні іноземної мови. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. 2015. Вип. 3. С. 196–202.

13. Пичугина Г. В. Обновление целей технологического образования школьников США. *Школа и производство*. 2009. № 8. С. 17–20.

14. Полонська Т. К. Реалізація компетентнісного підходу в навчанні іноземних мов учнів профільної школи. *Педагогіка і психологія*. 2014. № 3. С. 76–80.

15. Пономарьова К. Сучасний урок української мови: компетентнісно орієнтовані цілі і структура. URL : <http://lib.iitta.gov.ua>

16. Прус А. В. Про компетентнісний підхід у навчанні математики в класах суспільно-гуманітарного напрямку. *Педагогічний дискурс*. 2013. Вип. 14. С. 372–376.

17. Рекомендація 2006/962/ЄС Європейського Парламенту та Ради (ЄС) «Про основні компетенції для навчання протягом усього життя» від 18 грудня 2006 року. URL : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_975

18. Ferrari A. Digital Competence in Practice: An Analysis of Frameworks. *European Commission Joint Research Center. Institute of Prospective*

Formuvannia bazovykh kompetentnostei u vykhovantsiv pozashkilnykh navchalnykh zakladiv Hranmna. Київ, Р. 32–37.

2. Hlazova O. Robota vchytelia-slovesnyka v konteksti reformuvannia povnoi zahalnoi serednoi osvity. URL : ppo.kubg.edu.ua/.../o.glazova_robota_vc_hytelia-slovesnyka_v_konteksti_reformuva.

3. Helbak A. M. (2017). Formuvannia pidpriemlyvosti uchnia yak kliuchovoi kompetentnosti dlia zhyttia: metodychni rekomendatsii. Kropyvnytskyi : KZ KOIPPO imeni Vasylia Sukhomlynskoho, 2017. 24.

4. Hryniuk O. S. (2013). Formuvannia pryrodnycho-naukovoi kompetentnosti uchniv v umovakh intehtatsii zmistu biolohichnoho komponenta tsilisnoi pryrodnycho-naukovoi osvity. *Tekhnolohii intehtatsii zmistu osvity: zb. nauk. pr.* Poltava: POIPPO, Vyp. 5. P. 190–195.

5. Zahalnoievropeiski Rekomendatsii z movnoi osvity: vyvchennia, vykladannia, otsiniuvannia: nauk. red. ukr. vyd.dokt. ped. nauk, prof. S.Yu. Nikolaieva. (2003). K.: Lenvit,. 273.

6. Zakraievska O. Yu. (2014). Kliuchova kompetetnist «uminnia vchytysia» yak psykhologo-pedahohichna problema. *Aktualni problemy sotsiolohii, psykholohii, pedahohiky*. № 3 (24). P. 148–152.

7. Krutenko O. V. (2014). Formuvannia kliuchovykh kompetentnostei uchniv zahalnostvitnoho navchalnoho zakladu vidpovidno do vymoh novykh derzhavnykh osvithnikh standartiv. Zahalnokulturna kompetetnist: naukovu-metodychnyi posibnyk. Cherkasy: ChOIPOPP, 68.

8. Levkiv S. P. (2014). Formuvannia ekolohichnoi kompetentnosti uchniv na urokakh biolohii. *Modernizatsiia vyshchoi osvity v Ukraini ta za kordonom : zbirnyk naukovykh prats.* Zhytomyr: Vyd-vo ZhDU im. I. Franka, URL: <http://eprints.zu.edu.ua/14454/1/31.pdf>.

References

1. Verbytskyi V. V. (2013). Formuvannia kliuchovykh kompetentnostei uchniv – osnovne zavdannia navchalnoho zakladu/

9. Nova ukrainska shkola: Kontseptualni zasady reformuvannia serednoi shkoly (2016). Ukhvaleno rishenniam Kolehii MON 27.10.2016. 35. URL :<http://mon.gov.ua/%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8%202016/12/05/konczepczyia.pdf>

10. Nova ukrainska shkola: poradnyk dlia vchytelia [Pid zah. red. Bibik N. M.] (2017). K.: TOV Vydavnychiy dim «Pleiady», 2017. 206.

11. Onopriienko O. (2014). Kompetentnisnyi pidkhid do navchannia matematyky / Onopriienko O., Lystopad N., Skvortsova S. K.: Redaktsii hazet z doshkilnoi ta pochatkovoï osvity, 128.

12. Panasiuk Yu. (2015). Kompetentnisnyi pidkhid u vykladanni inozemnoi movy *Naukovyi visnyk Skhidnoievropeiskoho natsionalnoho universytetu imeni Lesi Ukrainky*. Vyp. 3. P. 196-202.

13. Pychuhyna H. B. (2009). Obnovlenye tselei tekhnolohycheskoho obrazovanyia shkolnykov SShA. *Shkola y proyzvodstvo*. 2009. № 8. P. 17-20.

14. Polonska T. K. (2014). Realizatsiia kompetentnisnoho pidkhodu v navchanni inozemnykh mov uchniv profilnoi shkoly. *Pedahohika i psykholohiia*. № 3. P. 76-80.

15. Ponomarova K. Suchasnyi urok ukrainskoi movy: kompetentnisno oriietovani tsili i struktura. URL : <http://lib.iitta.gov.ua>

16. Prus A. V. (2013). Pro kompetentnisnyi pidkhid u navchanni matematyky v klasakh suspilno-humanitarnoho napriamu. *Pedahohichnyi dyskurs*. Vyp. 14. P. 372-376.

17. Rekomendatsiia (2006). 2006/962/leS Yevropeiskoho Parlamentu ta Rady (leS) «Pro osnovni kompetentsii dlia navchannia protiahom usoho zhyttia» vid 18 hrudnia 2006 roku. URL : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_975.

18. Ferrari A. (2012). Digital Competence in Practice: An Analysis of Frameworks. – *European Commission Joint Research Center. Institute of Prospective Technologies Studies*.: European Union, 2012. 92.

CONCEPTUALIZATION OF DOMESTIC SCHOOL DEVELOPMENT: PHILOSOPHY, THEORY, PRACTICE (ACCORDING TO THE «NEV UKRAINIAN SCHOOL» PROJEKT) Yakymchuk O. I.

Abstract. *The article analyzes the program-basic document "New Ukrainian School", which is not only conceptual but also practical and implementation. In particular, the document defines the groups of competencies that should be considered by the pedagogical community as a practical basis for teaching and education. This project envisages significant changes in the philosophy of education, the theory of modernization of its key areas and the branch in general, priority and promising steps to bring the education system in line with trends tested by world practice.*

The document of the European Parliament and the Council of Europe identifies 8 groups of competencies, while the Project outlines 10 key competencies. It is worth noting that these competencies are the key ones, so their features are: multifunctionality, supersubjectivity, interdisciplinarity, multi-component, focus on the formation of critical thinking, reflection, defining one's own position. The concept recognizes their equivalence at all stages of learning. This means that each educational field (linguistic-literary, foreign language, mathematical, natural, technological, informational, social and health, physical culture, civic and historical, artistic) has the educational potential which is necessary for

the formation of each key competence. This potential must be realized through the learning process of each subject or course.

It is emphasized that the formation of the above competencies requires the use of technologies of modular developmental learning, problem-based learning, project methodology, interactive learning, including game technology, case technology, debates, public presentations, various types of training, critical thinking technology, etc. The prospect of further development of the outlined issues is precisely the development of specific initial, methodological, practical mechanisms for the implementation of these groups of competencies in national education.

Key words: *human, education, competencies, system, interdependence.*